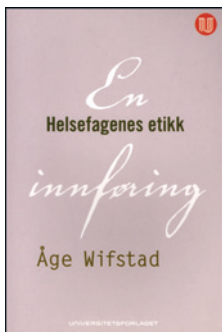


» Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Innføring i helsefagenes etikk



Åge Wifstad

Helsefagenes etikk

En innføring. 150 s, Oslo: Universitetsforlaget, 2013. Pris NOK 299

ISBN-978-82-15-02077-8

Tenk deg følgende, vriene oppgave: Du skal skrive en lærebok for ferske studenter fra en rekke forskjellige helsefag, om et tema som av mange oppfattes som ullent eller unyttig, eller begge deler. Sier man ja til et slikt oppdrag, er man naiv – fullfører man, er man en helt.

Åge Wifstads etikkbok er blitt til gjennom et felles emne for helsefagutdanningene ved Universitetet i Tromsø og er myntet på førsteårsstudenter i helsefag: bioingeniørfag, ergoterapi, farmasi, fysioterapi, medisin, odontologi, psykologi, radiografi, sykepleie og tannpleie.

Wifstads grep er at han har latt etiske teorier og posisjoner forbli i bakgrunnen. I stedet for har han tatt utgangspunkt i sentrale temaer for helsepersonell: samfunnsoppdraget, pasientens beste, befolkningens beste og helselovene. I tillegg belyser han etiske aspekter ved møtet med pasientene: autonomi, sårbarhet, avmakt og tillit. Målet hans er å mane til norm- og grensebevissthet i en grenseløs verden. De etiske teoriene er med, men bare som hjelp til å vurdere hva som er pasientens og befolkningens beste, for å begrunne pasientautonomi eller for å forstå profesjonens etos.

Forfatteren tar ingen omveier. Han går rett på sak og starter med profesjonenes selvforståelse. Samtidig tar han med temaer som mange andre overraskende overser: Hva er helsevesenets mål – hva er helse? Boken dreier seg om grunnfenomenene: pasientens plager, tillit og møtet mellom to mennesker, der den ene har faglig kompetanse og den andre er ekspert på egne verdier.

Eksemplene er konkrete og hovedsakelig hentet fra medisin og sykepleie. De er gjenkjennelige og gode. Likevel vil nok studenter i ergoterapi, fysioterapi, tannpleie og odontologi kunne savne både eksempler og viktige temaer.

Når man skal skrive for så mange helsefag innenfor to permer, og på få sider, må man gjøre noen valg. Forfatteren har måttet gjøre mange. Selv om det er mye jeg savner, og selv om jeg skulle hatt mer av det som er, er det lett å glede seg over denne lille boken. Den er en *innføring* i helsefagenes etikk, men fra et mye bredere perspektiv enn snevre etiske prinsipper.

Åge Wifstad er en helt.

Bjørn Hofmann

Universitetet i Oslo

Teoretisk «overload» om atferdsterapi



Jørn Isaksen, Are Karlsen

Innføring i atferdsanalyse

167 s, tab, ill. Oslo: Universitetsforlaget, 2013.

Pris NOK 299

ISBN 978-82-15-02076-1

Atferdsterapi er en behandlingsform som brukes overfor personer eller pasienter som har en uønsket atferd som man ønsker å endre. I Norge bruker man denne behandlingsformen spesielt overfor barn og unge, og den er også hyppig brukt innen omsorgen for psykisk utviklingshemmede. I psykiatrien har kognitiv atferdsterapi vist seg effektiv særlig overfor pasienter med angst- og tvangslidelser, og også ved depresjoner kan elementer fra atferdsterapi være nyttige. De fleste programmer for livsstilsendring, enten det er røykavvenning, kostholdsendring eller økt fysisk aktivitet, er alle basert på atferdsterapeutiske prinsipper.

Atferdsterapi er basert på behaviorismen som oppsto på begynnelsen av 1900-tallet og senere ble videreutviklet av forskere som Pavlov og Skinner. Basert på laboratoriestudier er det blitt konstruert et teoretisk rammeverk som beskriver menneskelig atferd, og hvordan denne påvirkes. Et sentralt begrep her er atferdsanalyse, som beskriver hva mennesker gjør, og hvorfor de gjør det.

Forfatterne gir en oversikt over atferdsanalysens historie og omtaler en rekke sentrale begreper innen atferdsanalyse, som stimulus-respons-mønster og negativ og positiv forsterkning. De har også et kapittel der de omtaler problemstillinger rundt datainnsamling ved kartlegging av atferd. Denne teoretiske delen utgjør den største delen. På de ca. 100 sidene denne delen består av, omtaler de 20–30 forskjellige begreper innen atferdsanalyse som «shaping», ekstinksjon, prompt og «fading», motivasjon, emosjonelle faktorer, verbal atferd osv. Alle disse begrepene blir presentert nærmest i stikkordsform eller med korte definisjoner.

Målgruppen er studenter og fagfolk innenfor barnevern, habilitering og spesialpedagogikk, men boken angis også å være «en god innføring for praktikere og for alle som vil lære mer om hvordan man påvirker atferd». Slik stoffet er fremstilt, er boken lite egnet for personer som ikke har spesielt teoretisk interesse for feltet. Samtidig blir gjennomgangen av stoffet for overfladisk for personer som i utgangspunktet har noe kjennskap til atferdsanalyse, og som gjerne ønsker en større forståelse. Riktignok gir forfatterne noen kliniske eksempler for å belyse en del av begrepene, men disse blir ofte svært banale og bidrar ikke i særlig grad til at man ser betydningen av det teoretiske rammeverket.

I det siste kapitlet omtaler forfatterne bruk av atferdsterapeutiske prinsipper ved en rekke kliniske/pedagogiske problemstillinger, som renslighetstrening og sinnemestring hos barn, og behandling av overvekt hos voksne. Disse beskrivelsene blir også svært summariske, men gir et visst innblikk i hvordan atferdsterapeutiske prinsipper kan brukes også innen klinisk medisin.

Tone Tangen

Institutt for klinisk medisin
Universitetet i Bergen